

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj (2005)

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj temelji na razpoložljivih uradnih podatkih o gospodarskih gibanjih v letu 2004 in prvih mesecih leta 2005, ki so bili objavljeni do 31. marca 2005. V napovedi so upoštevane veljavne usmeritve ekonomskih politik in veljavni proračun za leto 2005. Pri predpostavkah mednarodnega okolja smo izhajali iz razpoložljivih napovedi mednarodnih inštitucij.

1. Predpostavke glede mednarodnega okolja

Po dveh letih skromne gospodarske rasti se je v letu 2004 bruto domači proizvod držav na evro območju povečal za 2.0% (v EU za 2.3%), kar je v skladu z jesenskimi pričakovanji. Napovedi za leto 2005 so se od jeseni nekoliko poslabšale in predvidevajo umiritev, za leto 2006 pa še vedno pospešitev gospodarske rasti. Zaradi šibke rasti domačega povpraševanja, zlasti zasebne potrošnje (najbolj v Nemčiji, pa tudi v Italiji in Avstriji), gospodarska rast na evro območju še vedno ostaja močno odvisna od konjunktura v mednarodnem okolju, ki bo v letih 2005 in 2006 manj spodbudno kot v letu 2004¹. Med posameznimi državami, ki so naše pomembnejše partnerice so se napovedi za gospodarsko rast od jeseni najbolj poslabšale za Nemčijo in Italijo, popravki za Francijo in Avstrijo pa so manjši (glej Tabelo 1). Prav tako bo število delovnih dni, ki je v letu 2004 k 2-odstotni gospodarski rasti evro območja prispevalo približno četrtno odstotne točke (v Nemčiji po oceni kar 0.5 odstotne točke), v letu 2005 za 4 dni manjše.

Tabela 1: Predpostavke napovedi UMAR glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije v letih 2005 in 2006

	2004 (ocena)	napoved 2005		napoved 2006
		Jesenska (okt. 2004)	Pomladanska (april 2005)	Pomladanska (april 2005)
Evro območje	2.0	2.0	1.7	2.2
EU	2.3	2.3	2.0	2.4
Nemčija	1.6	1.6	0.9	1.7
Italija	1.1	1.8	1.2	1.7
Avstrija	1.9	2.3	2.0	2.2
Francija	2.5	2.2	2.0	2.3
V. Britanija	3.0	2.6	2.8	2.8
Češka	4.0	3.4	3.8	4.0
Madžarska	4.0	3.6	3.9	4.1
Poljska	5.4	4.5	4.5	4.6
Hrvaška	3.7	3.5	3.5	3.5
BIH	6.0	4.5	5.0	5.0
Srbija	7.0	3.0	5.0	5.0
Makedonija	2.0	3.0	4.0	4.0
ZDA	4.4	3.5	3.5	3.4
Rusija	6.8	5.5	5.5	5.3

Vir: Lastne ocene na podlagi napovedi Evropske komisije, Consensus Forecasts, marec 2005, WIIW Research Report No. 314, marec 2005.

¹ Svetovna gospodarska rast brez EU 25, ki je bila v letu 2004 5.7-odstotna, se bo po pričakovanjih umirila za 1 odstotno točko

Med pomembnejšimi partnericami iz skupine novih članic EU se v letih 2005–2006 pričakuje nadaljevanje relativno visokih stopenj gospodarske rasti, ki so bile dosežene že v letu 2004. V letu 2004 je bila gospodarska rast v teh državah spodbujena tudi s strani domačega povpraševanja, okrevanje na evro območju in vstop v EU pa sta močno povečala tudi njihovo mednarodno menjavo. Nadaljevanje ugodnih trendov v gospodarski rasti teh držav se pričakuje tudi v prihodnjem kratkoročnem obdobju.

V državah nekdanje Jugoslavije so pomladanske napovedi v primerjavi z jesenskimi ostale nespremenjene (Hrvaška) oziroma so nekoliko višje (druge države na tem območju). Umiritev gospodarske rasti v letu 2004 na Hrvaškem je bila nekoliko pod jesenskimi pričakovanji in zlasti posledica zmanjšanih infrastrukturnih investicij države, ki so spodbujale rast v letih 2001–2003. V letošnjem in prihodnjem letu se bo gospodarska rast Hrvaške ohranjala na podobni ravni (3.5%). V Srbiji in Črni gori ter Bosni in Hercegovini so gospodarska gibanja že v letu 2004 preseгла pričakovanja, ugodna gibanja so vplivala tudi na povišane napovedi gospodarske rasti za leti 2005 in 2006 na raven okoli 5%. Skromna gospodarska rast v Makedoniji v letu 2004, ki je bila tudi posledica restriktivnih makroekonomskih politik, naj bi se v letih 2005–2006 ponovno pospešila (na 4%).

Pričakovane cene nafte so precej višje od jesenskih predpostavk. Po pripravi Jesenske napovedi so se oktobra lani cene nafte na svetovnih trgih pričele ponovno krepiti in presegle 50 USD/ sodček, nato pa se do konca leta spustile na raven 40 USD, tako da je v povprečju leta 2004 cena nafte (Brent) znašala 38.2 USD/sodček (predpostavka iz Jesenske napovedi je bila 37 USD). Letos so se cene zopet začele zviševati in v marcu dosegle najvišje dolarske vrednosti doslej (56 USD/sodček). Tako je povprečna cena v prvem četrtletju letos dosegla blizu 48 USD/sodček, do konca leta pa v skladu z napovedmi mednarodnih institucij in ob tehnični predpostavki nespremenjenega razmerja evro/dolar pričakujemo njeno postopno umirjanje z visoke ravni ob začetku drugega četrtletja na 45 USD/sodček in ohranjanje na tej ravni tudi prihodnje leto. Takšna predvidena dinamika pomeni povprečno ceno nafte v višini 48 USD/sodček v letu 2005 in 45 USD/sodček prihodnje leto.

Tabela 2: Predpostavke cene nafte

	2004	2005 napoved		2006 napoved
		jesenska	pomladanska	Pomladanska
povprečna cena nafte za sodček, v USD	38.2	37	48	45

Vir: UMAR

Razmerje evro/dolar je glede na jesensko napoved nekoliko višje: 1.306 dolarja za evro (1.22 v Jesenski napovedi). Razmerje kot predpostavka za pripravo napovedi je določeno na osnovi gibanj v zadnjih mesecih (povprečje od oktobra 2004 do marca letos) in predstavlja t. i. tehnično predpostavko, ki pomeni ohranjanje nespremenjenega razmerja za celotno obdobje napovedi. Vrednost dolarja do evra je v povprečju leta 2004 znašala 1.24, pri čemer se je v pomladnih mesecih njegova vrednost krepila, proti koncu leta pa padala.

2. GOSPODARSKA GIBANJA V LETU 2004

2.1 Gospodarska rast v letu 2004

Gospodarska rast v letu 2004 (4.6%) je bila najvišja v zadnjih petih letih. Krepitev, ki se je v skladu z okrevanjem mednarodnega okolja pričela že konec leta 2003, se je pospešeno nadaljevala do tretjega četrtletja lani (5.0-odstotna realna rast BDP na medletni ravni) in se v zadnjem četrtletju nekoliko umirila, vendar ostala na razmeroma visoki ravni (4.3%; umiritev je bila predvsem posledica nekoliko nižje rasti investicij in negativnega prispevka spremembe zaloga h gospodarski rasti)². Realna rast bruto domačega proizvoda v letu 2004 je tako znašala 4.6%, k temu je po oceni SURS prispevalo tudi višje število delovnih

² Po desezoniranih in za število delovnih dni prilagojenih podatkih se je bruto domači proizvod v zadnjem četrtletju 2004 glede na predhodno četrtletje realno znižal za 0.4%, dodana vrednost v predelovalnih dejavnostih pa za 2.4%.

dni kot leto prej (5 delovnih dni)³. Krepitev rasti je v veliki meri izvirala iz močno pospešenega izvoza glede na leto prej (12.6-odstotna realna rast, v letu 2003 3.2%), ki je presegel tudi pričakovanja iz Jesenske napovedi, realna rast domače potrošnje pa se je ohranila na solidni ravni preteklega leta (4.7%).

V letu 2004 se je znatno okrepila rast izvoza v EU, Hrvaško, Srbijo in Črno goro ter Rusijo. Spremembe v regionalni strukturi menjave v letu 2004, ki so bile deloma pogojene tudi s konjunktornimi gibanj v mednarodnem okolju, pa že kažejo tudi učinek ustvarjanja in odvracanja trgovine po vstopu v EU. Medletna realna rast skupnega izvoza blaga, ki se je okrepila v drugem četrtletju, se je ohranjala na visoki ravni tudi v drugi polovici leta, tako da je v letu 2004 znašala 13.2%. K temu je največ prispeval po skromni rasti v letu 2003 pospešen izvoz v stare članice EU, predvsem v Italijo, Francijo in tudi Avstrijo ter druge manj tradicionalne trgovinske partnerice (Belgija, Španija, Irska, Portugalska), medtem ko je bil pospešek v Nemčijo skromnejši in se je proti koncu leta še upočasnjeval. Rast izvoza v nove članice EU se je ohranjala na visoki ravni iz zadnjih let. Med državami bivše Jugoslavije so bile dosežene visoke rasti izvoza na Hrvaško ter v Srbijo in Črno goro. Visoka rast izvoza v Rusijo iz prejšnjih let se je lani še podvojila, upadel pa je izvoz v ZDA, ki je bil v letu 2003 izjemno visok. Rast izvoza v BIH je bila v celem letu 2004 skromna, izvoz v Makedonijo je celo upadel, pri čemer je na samo mesečno dinamiko izvoza v obe državi močno vplival učinek odprave prostotrgovinskih sporazumov po vstopu Slovenije v EU. Tako so bile v prvih štirih mesecih dosežene zelo visoke stopnje rasti izvoza, ki so po maju 2004 naglo upadle. Odprava prostotrgovinskega sporazuma pa na izvoz na Hrvaško, nasprotno, ni imela vidnejšega vpliva, saj ima Hrvaška z EU sklenjen t.i. vmesni trgovinski sporazum, v skladu s katerim je velik del uvoza industrijskih izdelkov iz EU že od leta 2004 prost carine.

Domače povpraševanje sta v letu 2004 spodbujala nekoliko višja rast zasebne potrošnje in ohranjanje živahne investicijske aktivnosti, ponovno je bil visok tudi prispevek rasti zalog h gospodarski rasti. Na strani domačega povpraševanja je bila okrepljena realna rast zasebne potrošnje (3.5%, v letu 2003 2.7%) v okviru napovedane, prav tako tudi realna rast investicij v osnovna sredstva, ki je bila na nekoliko višji ravni kot leto prej (6.8%, v letu 2003 6.3%), realna rast državne potrošnje pa je bila nižja kot leto prej (1.7%, v letu 2003 2.6%) in tudi od predvidene v Jesenski napovedi. Nad pričakovanji je bila rast zalog, kar je po visokih vrednostih v letih 2002 in 2003 lani k letoletni gospodarski rasti prispevalo kar 0.8 odstotne točke. Rast zasebne potrošnje je ob zmerni rasti plač in zaposlenosti (glej Gibanja na trgu dela) izvirala tudi iz razmeroma visoke rasti drugih prejemkov, ki so povečevali razpoložljivi dohodek, in povečanega zadolževanja prebivalstva v bankah, ki je bilo v večji meri dolgoročno in je omogočilo povečano potrošnjo trajnih in poltrajnih dobrin. K večjemu zadolževanju je prispevalo zniževanje nominalnih obrestnih mer, povezano z vstopom v mehanizem deviznih tečajev ERM II, po oceni pa tudi razbremenjevanje dohodkov od odplačevanja posojil, najetih leta 1999, kar je ponovno povečalo kreditno sposobnost prebivalstva. Rast investicij v osnovna sredstva je po naši oceni v veliki meri temeljila na rasti investicij v opremo in stroje, okrepila se je tudi rast investicij v stanovanjske stavbe na osnovi podatkov o izdanih gradbenih dovoljenj, obseg investicij v inženirske objekte pa se je ohranjal na visoki ravni iz leta 2003.

Skupaj je bila ob rasti domačega povpraševanja, ki je bila na relativno visoki ravni, in pospešeni rasti izvoza dosežena visoka tudi rast uvoza (12.4%, v letu 2003 6.8%). Prispevek menjave s tujino je bil še vedno negativen (-0.2 odstotni točki), vendar manj kot v 2003 (-2.2 o.t.) in manj kot smo predvideli jeseni.

2.2. Gibanja na trgu dela v letu 2004

Leto 2004 je bilo na splošno pozitivno glede rasti zaposlenosti, vendar je ostala rast formalne zaposlenosti nizka, močno pa se je povečala neformalna zaposlenost. Rast formalne zaposlenosti (osebe v delovnem razmerju in samozaposleni po mesečni statistiki) je bila v letu 2004 0.8-odstotna. Pač pa se je v letu 2004

³ Nominalna rast bruto domačega proizvoda v letu 2004 je bila 7.7-odstotna, kar je skladno z jesensko napovedjo. Podatek o 4.6-odstotni realni rasti tako pomeni, da je implicitni deflator bruto domačega proizvoda znašal 3%. Na razmeroma nizek deflator BDP v letu 2004 je precej vplivalo poslabšanje pogojev menjave s tujino, kar pomeni, da je bila rast uvoznih cen višja od rasti izvoznih cen, to pa je predvsem posledica pospešene rasti cen nafte in surovin v letu 2004.

močno povečala neformalna zaposlenost (ki jo ocenjujemo kot razliko med številom delovno aktivnih po anketi o delovni sili in številom formalno delovno aktivnih)⁴. Število delovno aktivnih po anketi se je povečalo za okoli 5%, od tega število neformalno delovno aktivnih, ki smo ga ocenili na podlagi razlike med številom delovno aktivnih po anketi in številom formalno delovno aktivnih, kar za 35%. Rast zaposlenosti po statistiki nacionalnih računov v letu 2004 je bila po prvi oceni SURS 0.1-odstotna. Stopnja registrirane brezposelnosti se je v letu 2004 znižala na 10.3% (11.2% leta 2003)⁵, stopnja anketne brezposelnosti pa na 6.3% (6.7% leta 2003).

Realna rast bruto plače na zaposlenega je bila v letu 2004 2-odstotna, s čimer je bil presežen cilj Socialnega sporazuma o zaostajanju rasti plač za rastjo produktivnosti. V zasebnem sektorju se je realna bruto plača na zaposlenega povečala za 3.1%, predvsem zaradi ugodnejše konjunktore, kar se je odrazilo v izplačilih ob koncu leta, k rasti plač pa je prispevalo tudi pet delovnih dni več v primerjavi s preteklim letom. Na skromnejšo skupno rast realne bruto plače na zaposlenega je vplivalo predvsem gibanje plač v javnem sektorju, saj je bila realna bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju v letu 2004 realno za 0.8% nižja kot v preteklem letu.

2.3. Cenovna gibanja in politika v letu 2004

Po znižanju inflacije v letu 2003 se je njeno postopno umirjanje nadaljevalo tudi v letu 2004. Znižanju rasti cen življenjskih potrebščin za 2.6 odstotne točke v letu 2003 je sledilo njeno znižanje za nadaljnje 1.4 odstotne točke v letu 2004. Rast cen življenjskih potrebščin je decembra lani na medletni ravni tako znašala 3.2%; za približno tretjino pa se je v letu 2004 znižala tudi povprečna inflacija, ki je konec leta znašala 3.6%. Kot že v letu 2003 je bila tudi lani rast cen največja v prvem polletju leta (2.8%), v drugi polovici pa je znašala le 0.4%. Kljub relativno visokemu znižanju inflacije ta še vedno močno odstopa od maastrichtskega kriterija. Decembra 2004 je vrednost maastrichtskega kriterija znašala 2.2%, medtem ko je povprečna inflacija (merjena s HICP) v Sloveniji konec leta 2004 znašala 3.7% in tako za 1.5 odstotne točke presežala vrednost, ki bi omogočala izpolnitev pogojev za prevzem evra.

Vzdržno zniževanje inflacije v zadnjih dveh letih je rezultat usklajenih ukrepov Banke Slovenije in Vlade RS, povezanih z Načrtom vstopa v ERM II in prevzema evra. Največji prispevek k znižanju inflacije v letu 2004 je imela stabilizacija tečaja tolarja ob vstopu v ERM II. Banka Slovenije je v prvem polletju leta 2004 nadaljevala s postopnim upočasnjevanjem depreciacije tolarja, ob vstopu v ERM II pa je tečaj tolarja stabilizirala. Medletna rast tečaja je junija 2004 znašala 2.3% (junija 2003 3.3%), kar je k inflaciji, ob upoštevanju praktično popolnega prenosa rasti tečaja na rast cen, prispevalo 1.0 odstotne točke manj kot v enakem obdobju predhodnega leta, vendar še vedno približno polovico skupne rasti cen. Stabilizacija tečaja tolarja ob vstopu v mehanizem deviznih tečajev ERM II ob koncu junija 2004 je tako odpravila pomemben dejavnik inflacije. Zaradi postopnega drsenja tečaja tolarja v prvem polletju je medletna rast tečaja decembra 2004 znašala 1.3%, učinek stabilizacije tolarja na inflacijo pa se bo v celoti odrazil v letu 2005.

Ostale makroekonomske politike so podpirale umirjanje inflacije. Vlada je v letu 2004 nadaljevala z izvajanjem načrta povišanja reguliranih cen, usklajenim spreminjanjem fiskalnih obremenitev in izpolnjevanjem usmeritev iz Socialnega sporazuma. Osnovni cilj politike reguliranih cen (zagotoviti skladno rast reguliranih cen z rastjo prostih cen) za razliko od leta 2003 sicer ni bil dosežen, razlog za hitrejšo rast reguliranih cen (njihovo povišanje je v letu 2004 znašalo 9.0%, rast prostih cen pa 2.1%), pa je bila predvsem sprememba zunanjih dejavnikov, in sicer višjih cen nafte oziroma tekočih goriv za prevoz in ogrevanje (ki so k inflaciji prispevale 1.0 odstotne točke oziroma 71% skupnega povišanja reguliranih cen). Drugačna od načrtovane je bila tudi rast večine drugih reguliranih cen. Za več kot 10% so se namreč povišale cene osnovnih komunalnih storitev, neprofitnih najemnin ter učbenikov, in tako k inflaciji prispevale 0.2

⁴ Po naši oceni gre pri tej razliki predvsem za pomagajoče družinske člane, delo po pogodbah in razne oblike zaposlitve na črno.

⁵ Pri tem so črtanja iz evidenc brezposelnih v letu 2004 znašala 24.3% skupnega priliva v brezposelnost (začetno stanje + novi iskalci prve zaposlitve + osebe, ki so izgubile delo). Med razlogi za črtanje prevladujejo črtanja po lastni volji, zaradi nezglasitve ali odklona zaposlitve in zaradi šolanja.

odstotne točke več, kot je bilo predvideno v Načrtu uravnavanja reguliranih cen. Ob počasnejši rasti preostalih reguliranih cen (njihov prispevek je bil za 0.1 odstotne točke nižji od načrtovanega), je torej drugačna rast reguliranih cen od načrtovane k inflaciji prispevala manj kot 0.1 odstotne točke. Zaradi relativno večjega vpliva sprememb cen nafte na inflacijo kot v ostalih državah EU je vlada tudi lani aciklično prilagajala trošarine na tekoča goriva za prevoz in ogrevanje; nadaljeval pa se je tudi proces harmonizacije trošarin na tobačne izdelke z davčnim sistemom držav EU, kar je k inflaciji prispevalo dodatne 0.2 odstotne točke. Na področju dohodkovne politike je vlada v okviru dogovora s socialnimi partnerji dosegla, da rast plač tudi v letu 2004 ni bila višja od rasti produktivnosti, s čimer je preprečevala morebitne prenose povišanja plač na cene.

Med ukrepi, povezanimi z vstopom Slovenije v EU, je k znižanju inflacije značilno prispevala še sprememba trgovinskih režimov. Spremenjene konkurenčne razmere na trgu in odprava carin so vplivale na znižanje cen hrane, poleg tega pa so k temu prispevali tudi boljši vremenski pogoji v primerjavi z letom 2003. Skupni učinek teh dejavnikov se je odrazil v znižanju cen hrane v letu 2004 za 1.1%, zaradi česar je bila inflacija v tem letu nižja za 0.2 odstotne točke. Po 4.0-odstotnem povišanju cen hrane v letu 2003, kar je k inflaciji prispevalo 0.8 odstotne točke, se je prispevek sprememb cen hrane k inflaciji tako zmanjšal za 1.0 odstotne točke.

3. POMLADANSKA NAPOVED GOSPODARSKIH GIBANJ ZA LETI 2005 IN 2006

3.1 Napoved gospodarske rasti za leti 2005 in 2006

Pomladanska napoved gospodarske rasti za leto 2005 (3.8%) ostaja nespremenjena glede na jesensko napoved, za leto 2006 pa je nekoliko višja, 4.1% (jeseni 3.9%). Ob sicer majhni agregatni spremembi je sama struktura rasti bruto domačega proizvoda v letu 2005 nekoliko spremenjena; v smeri večjega prispevka mednarodne menjave k rasti, predvsem zaradi navzgor popravljenih napovedi rasti izvoza. (glej Tabelo 3). Nova napoved rasti domačega povpraševanja v letu 2005 je nižja zaradi nekoliko nižje napovedi rasti državne potrošnje in investicij.

Tabela 3: Pomladanska napoved rasti BDP in agregatov potrošnje ter primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006

Realne stopnje rasti v %

	2004	2005		2006	
	SURS	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4.6	3.8	3.8	3.9	4.1
Izvoz blaga in storitev	12.6	5.8	7.5	6.6	7.9
Uvoz blaga in storitev	12.4	6.5	6.5	6.5	6.6
Zasebna potrošnja	3.5	3.4	3.4	3.1	3.1
Državna potrošnja	1.7	2.9	2.5	2.9	2.5
Investicije v osnovna sredstva	6.8	7.0	6.7	5.5	4.9

Vir: SURS, UMAR napovedi.

Letos in prihodnje leto se bo nadaljevala visoka rast izvoza v države EU. Čeprav v obeh letih pričakujemo nekoliko nižjo gospodarsko rast v večini velikih trgovinskih partneric v EU v primerjavi z jesenskimi pričakovanji, smo predvsem glede na lanska ugodna gibanja v mednarodni menjavi napoved rasti izvoza povišali (na 7.5% oziroma 7.9%; glej Tabelo 3). V tem naj bi se letos rast izvoza v države EU25 v primerjavi z letom 2004 le rahlo upočasnila, relativno večjo umiritev rasti izvoza pa pričakujemo na Hrvaško, v Srbijo in Črno goro ter Rusijo, kjer so bile lani dosežene visoke stopnje rasti izvoza. Tudi v ostalih državah nečlanicah (razen ZDA⁶) pričakujemo letos v povprečju nižje rasti izvoza kot lani. V prihodnjem letu se bo ob ugodnih trendih v mednarodnem okolju rast izvoza ohranjala na podobni ravni. Pri tem naj bi se glede na letos spet rahlo okrepila rast v stare članice EU, v nove članice EU bo po naših ocenah ostala na visoki ravni, še nekoliko pa naj bi upadle rasti izvoza na Hrvaško, v Srbijo in Črno goro, Rusijo ter ostale države nečlanice EU. To pomeni, da predvidevamo nadaljevanje procesa ustvarjanja in odvrčanja trgovine kot posledice članstva v EU.

Letos in prihodnje leto naj bi se rast zasebne, investicijske in državne potrošnje ohranjala približno na ravni zadnjih dveh let. Tako v obeh letih pričakujemo ohranjanje realne rasti zasebne potrošnje nad 3% (3.4% v 2005 in 3.1% v 2006), ki ob pričakovanih gibanjih plač in zaposlenosti izhaja iz ocenjenega razpoložljivega dohodka in relativno majhnih sprememb v strukturi njegove porabe. Rast investicij v osnovna sredstva se bo letos ohranjala na relativno visoki ravni (6.7%), pri čemer naj bi se nadaljevala lani pospešena rast investicij v stanovanjsko gradnjo, investicije v nestanovanjske objekte pa se bodo po oceni ohranjale na visoki ravni zadnjih dveh let. Rast investicij v opremo in stroje naj bi se le nekoliko upočasnila. Dejavnik, ki bi lahko pospešil investiranje v letu 2005 in ga zavrl v letu 2006 pa so tudi predvidene davčne spremembe na področju investicijskih olajšav, ki stopijo v veljavo leta 2006. Glede na zelo visoko rast zalog v zadnjih dveh letih in pričakovana ugodna gospodarska gibanja letos in v prihodnjem letu v tem segmentu pričakujemo nižje rasti in v povprečju nevtralen prispevek sprememb zalog h gospodarski rasti. Predvsem zato je rast domače potrošnje letos nižja kot zadnji dve leti in nižja kot v Jesenski napovedi. Kljub višji napovedani rasti izvoza ostaja napoved rasti uvoza ob pričakovani rasti domače potrošnje na ravni iz Jesenske napovedi (6.5% v 2005 in 6.6% v 2006). Prispevek neto menjave s tujino naj bi bil tako letos in prihodnje leto prvič po letu 2002 zopet pozitiven (0.5 oz. 0.7 odstotne točke). Primanjkljaj tekočega računa naj bi v letu 2005 ostal na podobni ravni kot leta 2004, v letu 2006 pa naj bi se prevesil v majhen presežek⁷.

⁶ V letu 2004 je bila rast izvoza v ZDA negativna; zaradi močnega pospeška izvoza v letu 2003 (visoka primerjalna osnova).

⁷ Razpoložljivi podatki plačilnobilančne statistike in statistike nacionalnih računov o saldu tekočih transakcij s tujino še niso usklajeni. Po podatkih Banke Slovenije je primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance v letu 2004 znašal 116 mio EUR, izračun na osnovi podatkov iz nacionalnih računov po podatkih SURS pa kaže na višji primanjkljaj, ki znaša 231 mio EUR.

3.2. Napoved razmer na trgu dela za leti 2005 in 2006

Skladno z ugodno gospodarsko rastjo se bodo v letih 2005 in 2006 postopno izboljševale tudi razmere na trgu dela. Tako se bo nadaljevalo povečevanje zaposlenosti, ki se je po dveh letih upadanja začela lani (po nacionalnih računih za 0.5% leta 2005 in 0.4% leta 2006), skladno s tem pa naj bi se nekoliko hitreje zmanjševala tudi brezposelnost (glej Tabela 4).

Tabela 4: Pomladanska napoved gibanj na trgu dela ter primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006

	2004	2005		2006	
	SURS	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
TRG DELA					
Zaposlenost po SNA (rast v %)	0.1	0.3	0.4	0.4	0.5
Stopnja registrirane brezposelnosti (v %)	10.3	10.1	9.8	9.6	9.3
Stopnja brezposelnosti po ILO (v %)	6.4	6.1	6.2	5.9	6.0
Bruto plača na zaposlenega (realna rast v %)	2.0	2.2	2.1	2.4	2.6

Vir: UMAR.

V letu 2005 bo realna bruto plača na zaposlenega porasla za 2.1% od tega v zasebnem sektorju za 2.5% in v javnem sektorju za okoli 0.9%. Plačna politika bo v letu 2005 sledila smernici zaostajanja rasti realne bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela za eno odstotno točko. Rast bruto plače na zaposlenega v zasebnem sektorju bo nekoliko nižja kot preteklo leto, deloma tudi zaradi manjšega števila delovnih dni (štiri). Pri tem v usklajevalnem mehanizmu za plače v zasebnem sektorju, ki je dogovorjen v Dogovoru o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004-2005, ni predvidena korekcija navzdol (usklajevalni mehanizem v dogovoru za leto 2005 sicer upošteva nekoliko višjo rast cen življenjskih potrebščin od napovedane za leto 2005). V javnem sektorju je v realni rasti bruto plače na zaposlenega upoštevana 2-odstotna uskladitev vseh plač dogovorjena med socialnimi partnerji s "Sporazumom o uskladitvi višine izhodiščne plače in osnovne plače v letu 2005", redna napredovanja in julijsko povečanje plač v dejavnosti izobraževanja. Dogovorjena uskladitev pomeni, da bo upošteva mehanizem iz Dogovora o višini in načinu uskladitve osnovnih plač ter višini regresa za letni dopust za leti 2004 in 2005 namenjenih manj sredstev za odpravo nesorazmerij.

Za leto 2006 bo v socialnem sporazumu za naslednje obdobje treba oblikovati smernice za plačno politiko. Dogovorjene smernice se bodo upoštevale pri konkretnem dogovarjanju med socialnimi partnerji o plačni politiki tako za zasebni kot javni sektor, saj se v obeh sektorjih z letom 2005 dogovor o politiki plač izteče. Ocena 2.6-odstotne realne rasti bruto plače na zaposlenega v Pomladanski napovedi predpostavlja, da se osnovna smernica o vsaj enoodstotnem zaostajanju rasti realne bruto plače na zaposlenega za produktivnostjo dela ne bo spremenila. V zasebnem sektorju naj bi ob tej predpostavki realna bruto plača na zaposlenega porasla za okoli 2.9%, predvsem zaradi nadaljnje povečane gospodarske aktivnosti. V javnem sektorju, kjer se upošteva, da se bodo plače že izplačevale na osnovi novega zakona, pa bi realna bruto plača porasla za okoli 1.8%.

3.3 Napoved inflacije za leti 2005 in 2006

Po znižanju inflacije v zadnjih dveh letih za več kot polovico pričakujemo njeno nadaljnje umirjanje tudi v letih 2005 in 2006, kar bo omogočilo izpolnitev maastrichtskega kriterija sredi leta 2006. Ob nadaljevanju izvajanja dosedanjih ukrepov makroekonomskih politik za znižanje inflacije in v manjši meri ohranjanju ugodnih učinkov vstopa v EU pričakujemo, da se bo medletna inflacija v letu 2005 znižala na 2.5%, v letu 2006 pa na 2.3%. Toliko kot medletna naj bi v obeh letih znašala tudi povprečna inflacija.

Za vzdržno znižanje inflacije v prihodnjih dveh letih bo ključnega pomena ohranjanje sedanjih usmeritev makroekonomskih politik. Ob predpostavki, da bodo v prihodnjih dveh letih na rast cen v manjši meri kot v

letu 2004 vplivali dejavniki pretežno enkratnega značaja (cene nafte in odprava carin pri prehrabnenih izdelkih), bo za znižanje inflacije ključnega pomena izvajanje že sprejetih usmeritev na področju denarne, fiskalne in dohodkovne politike ter politike regulacije cen.

Na področju denarne politike predpostavljamo, da bo Banka Slovenije ohranjala stabilen tečaj tolarja tudi v preostalem obdobju sodelovanja v mehanizmu deviznih tečajev ERM II in s tem, poleg izpolnitve maastrichtskega kriterija stabilnosti tečaja tolarja, preprečevala spremembe cen, ki bi jo povzročile spremembe tečaja. Ker je postopna deprecijacija tolarja v minulih letih vsakokrat prispevala približno polovico skupnega povišanja cen, bo ohranjanje stabilnega tečaja odpravilo pomemben dejavnik inflacije.

Za politike v pristojnosti vlade pa pričakujemo, da bodo še naprej podpirale usmeritve Banke Slovenije za znižanje inflacije. Po tem, ko je sprememba usmeritev na področju politike regulacije cen in prilagajanja trošarin prispevala k znižanju inflacije v letu 2003 in 2004, za leti 2005 in 2006 pričakujemo nadaljevanje sedanjih usmeritev. Na področju politike regulacije cen to pomeni, da rast cen, ki so pod različnimi oblikami regulacije, tudi v teh letih ne bo presegala rasti cen, ki se oblikujejo prosto, od tega cilja pa ne bo bistveno odstopala nobena izmed reguliranih cen. V skladu z veljavnim načrtom uravnavanja reguliranih cen v letih 2004 in 2005 rast reguliranih cen v letošnjem letu naj ne bi presegla 2.3%, kar bi k inflaciji prispevalo 0.3 odstotne točke, že predlagana sprememba načrta pa bi ta prispevek znižala na 0.2 odstotne točke. Koordinacija ukrepov vlade in neodvisnih regulatorjev, ki sodelujejo pri oblikovanju cen na področju telekomunikacij, pošte in radiodifuzije ter na področju prenosa električne energije, pa naj bi v letu 2005 zagotovila skladno naraščanje teh cen z rastjo ostalih cen.

V primerjavi z letom 2004 naj bi se letos znižal tudi prispevek sprememb trošarin k inflaciji. Po tem, ko je lani znašal 0.4 odstotne točke, naj bi v letih 2005 in 2006 znašal 0.2 odstotni točki, predvsem zaradi nadaljevanja harmonizacije trošarinskih stopenj na tobak. Poleg tega pa smo pri pripravi napovedi predpostavili, da bo vlada nadaljevala z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva, s čimer bo blažila večja nihanja cen nafte in predvsem njihove sekundarne učinke.

Tabela 5: Pomladanska napoved inflacije in primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006

	2005		2006	
	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
inflacija (povprečje leta, v %)	3.0	2.5	2.7	2.3
inflacija (dec./dec., v %)	2.9	2.5	2.7	2.3

Vir: UMAR.

Pri napovedi inflacije smo tudi upoštevali, da bodo v letih 2005 in 2006 enkratni dejavniki v manjši meri kot lani vplivali na gibanje cen. Za razliko od leta 2004, ko so višje cene nafte in posledično tekočih goriv za prevoz in ogrevanje k inflaciji neposredno prispevale 1.0 odstotne točke, za leto 2005 ne pričakujemo dodatnega naraščanja cen nafte nad nivo ob koncu prvega četrtletja 2005 oziroma predpostavljamo, da se bo njihova povprečna cena približala 48 USD/sodček, v letu 2006 pa naj bi se povprečna cena Brent nafte znižala na 45 USD/sodček. Na drugi strani pa na znižanje cen v preostanku letošnjega leta ne bo več vplivala odprava carin na prehrabnene izdelke, zaradi katerih je bila inflacija po vstopu v EU nižja za približno 1.0 odstotne točke.

Višja inflacija kot v povprečju EU bo, ob doslednem izvajanju naštetih ukrepov makroekonomske politike, v naslednjih letih predvsem posledica ekonomskega dohitevanja razvitejših držav EU. Ocenjujemo, da bi lahko bila zaradi hitrejše rasti produktivnosti v slovenskem gospodarstvu glede na povprečje v naših najpomembnejših gospodarskih partnericah (Balassa-Samuelsonov učinek), ter zaradi strukturnih neskladij, ki se še ohranjajo v slovenski ekonomiji, inflacija v prihodnjih letih med 1.0 do 1.5 odstotne točke višja kot v povprečju teh držav EU. Dodatno vzdržno znižanje inflacije bo zato mogoče doseči predvsem z

dokončanjem strukturnih reform, predvsem v sektorjih, kjer se cene še oblikujejo pod nadzorom države ter na področju delovanja finančnih trgov in trga delovne sile.

Tveganja, da bo inflacija v letu 2005 odstopala od osrednje napovedi, ostajajo enakomerno porazdeljena. V primerjavi s predhodno napovedjo so se tveganja za odstopanje inflacije od osrednje napovedi zmanjšala, vendar ostajajo glede na osrednjo napoved enakomerno porazdeljena. Ocenjujemo namreč, da lahko drugačno rast cen od predvidene povzročijo predvsem šoki iz mednarodnega okolja, kjer kot najverjetnejšega ocenjujemo nadaljnje spremembe cen nafte. Kot manj verjetna razloga za višjo rast cen pa ocenjujemo možnost nedoslednega izvajanja ukrepov že sprejetih makroekonomskih politik ter povečanje razkoraka med dejansko in potencialno rastjo bruto domačega proizvoda.

4. Glavna tveganja za uresničitev Pomladanske napovedi

V Jesenski napovedi 2004 smo opozorili na tveganji za njeno uresničitev, povezani z vstopom Slovenije v EU, ki pa se nista uresničili. Prvo je bilo morebitno naglo padanje konkurenčnosti delovno intenzivnih panog v letu 2004, ki bi se odrazilo na nižji rasti domače proizvodnje ter večjem številu brezposelnih. Podatki o proizvodnji in številu zaposlenih v delovno intenzivnih panogah v letu 2004 kažejo, da se tveganje še hitrejšega padanja njihove konkurenčnosti ni uresničilo, saj so bila sicer neugodna gibanja v skladu s predvidevanji osnovnega scenarija. Tudi v letu 2005 pričakujemo podobna negativna gibanja v teh panogah, kar pa je že vključeno v osnovni scenarij. Drugo tveganje je bila možnost pospešene rasti domače potrošnje kot posledice znižanja nominalnih obrestnih mer ob vstopu v ERM II, kar bi lahko povzročilo makroekonomska neravnovesja na področju zunanje menjave in inflacije. Podatki za leto 2004 kažejo, da se niti to tveganje ni uresničilo oziroma, da so bila gibanja skladna s pričakovanji v osnovnem scenariju.

Vendar pa zaradi še vedno prisotnega učinka zniževanja obrestnih mer tveganja pospešene rasti domače potrošnje še ne moremo povsem izključiti, zlasti to velja za prvo četrletje oziroma prvo polovico leta 2005. Zato smo ob pripravi Pomladanske napovedi ponovno preučili možne posledice uresnitve tega tveganja. V primeru pospešene rasti domače potrošnje glede na osnovni scenarij bi se ob višji gospodarski rasti porušilo zunanje ravnovesje, povečali pa bi se tudi inflacijski pritiski. Večja odzivnost domače potrošnje, ki jo še ocenjujemo za možno, vendar manj verjetno od osnovnega scenarija, bi lahko pomenila letošnjo višjo realno rast investicij v osnovna sredstva za slabe tri odstotne točke, zasebne potrošnje pa za dobre pol odstotne točke. Hitrejša rast domačega povpraševanja bi ob višjem uvozu pospešila gospodarsko rast v letu 2005 za okoli pol odstotne točke. Primanjkljaj na tekočem računu bi se v tem primeru v letu 2005 povečal za dobrih 100 milijonov evrov (0.4% BDP), vendar bi ostal v okvirih vzdržnosti. Hkrati bi se zaradi večjega domačega trošenja nekoliko upočasnilo zniževanje inflacije, in sicer bi ta učinek v letu 2005 znašal okoli 0.2 odstotne točke.

V Pomladanski napovedi smo letos pripravili še alternativni scenarij, ki temelji na predpostavki, da bo gospodarska rast v nekaterih, večinoma starih članicah EU v letu 2005 v povprečju za okoli 0.5 odstotne točke nižja glede na osnovni scenarij. Tveganje izhaja iz možnega večjega učinka visokih cen nafte in apreciacije evra na gospodarsko aktivnost v teh državah ter možnosti nadaljnjega poslabšanja globalnih makroekonomskih ravnovesij, ki bi delovala zaviralno na gospodarsko rast v ZDA in evropskih državah. Na ta tveganja v svojih analizah, objavljenih spomladi letos opozarja tudi Evropska komisija. Uresničitev teh predpostavk bi v letu 2005 za Slovenijo pomenila manjšo krepitev izvoznega povpraševanja glede na predpostavko osnovnega scenarija pomladanske napovedi, kar bi se odrazilo predvsem na realni stopnji rasti izvoza (znižanje za okoli 0.7 odstotne točke), delno pa tudi na investicijski potrošnji (znižanje za okoli 0.6 odstotne točke, zlasti zaradi investicij zasebnega sektorja). Zaradi nižje rasti naročil bi nekoliko počasneje rasel tudi obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih in posledično tudi uvoz repromateriala, tako da bi upočasnjeno oživljanje mednarodne konjunktore vplivalo tudi na obseg uvoza, ki bi se povečeval počasneje glede na osnovni scenarij. Ocenjujemo, da bi se ob uresnitvi navedenih predpostavk realna stopnja rasti bruto domačega proizvoda v letu 2005 znižala za okoli 0.3 odstotne točke glede na osnovni scenarij.

Glede na dinamiko rasti cen nafte na svetovnih trgih v marcu in začetku aprila letošnjega leta predstavlja njihovo gibanje tveganje za uresničitev Pomladanske napovedi za leto 2005. Trajnejše povišanje cen nafte na svetovnem trgu bi ob drugih nespemenjenih pogojih pomenilo upočasnitev gospodarske rasti in hitrejšo rast cen življenjskih potrebščin. Izhodišče izračuna alternativnega scenarija, ki upošteva vpliv višjih cen nafte na gibanje makroekonomskih agregatov, je višja povprečna cena nafte za sodček v letu 2005 za 10 USD glede na osnovni scenarij. Upoštevajoč negativni vpliv na konjunkturo svetovnega gospodarstva bi to upočasnilo rast naših izvoznih trgov za okoli pol odstotne točke, kar bi upočasnilo realno rast izvoza za 0.2 odstotne točke. Manjše izvozno povpraševanje in višji stroški proizvodov za vmesno porabo bi negativno vplivali na rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih. Višje cene nafte bi povišale povprečno inflacijo za okoli 0.3 odstotne točke, kar bi skupaj s poslabšanjem pogojev menjave s tujino negativno vplivalo na realno rast agregatov domače potrošnje (predvsem investicijske ter nekoliko manj zasebne). Skupni rezultat navedenih vplivov bi bila za okoli 0.2 odstotne točke nižja gospodarska rast v letu 2005.

5. Primerjava z napovedmi drugih inštitucij

Ob zaključku priprave je bila Pomladanska napoved predstavljena tudi predstavnikom drugih prognozičnih institucij (ARC Banke Slovenije, SKEP Gospodarske zbornice Slovenije, IMF) in primerjana z rezultati modela vodilnih indikatorjev, ki ga je razvila EPF Univerze v Mariboru. Pričakovanja teh inštitucij, tudi če svojih uradnih napovedi še niso objavile, so zelo podobna; letos umiritev gospodarske rasti glede na lani in prihodnje leto rahla pospešitev. Napovedi inflacije predvidevajo njeno nadaljnje zniževanje, pri čemer so tudi zelo podobna pričakovanja glede medletne rasti inflacije. Ekonometrični model EPF podobno kot naša napoved predvideva umirjanje industrijske dejavnosti do konca leta in pospešitev v začetku prihodnjega leta, le da je umirjanje po tem modelu nekoliko bolj blago kot v naši napovedi.

Tabela 6: Pomladanska napoved glavnih makroekonomskih agregatov za leti 2005 in 2006

realne stopnje rasti v % (kjer ni drugače navedeno)

	2004	2005		2006	
	SURS	Jesenska napoved (okt 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
BDP – realne stopnje rasti v %	4.6	3.8	3.8	3.9	4.1
BDP v mio. SIT (tekoče cene)	6.191.161	6,626,000	6,571,200	7,066,400	7.039.800
BDP v mio. SIT (stalne cene 2000)	4.836.895	4,993,300	5.018.800	5,190,300	5.223.000
INFLACIJA (XII/XII predhodnega leta, v%)	3.2	2.9	2.5	2.7	2.3
INFLACIJA (I–XII/I–XII povprečje leta, v%)	3.6	3.0	2.5	2.7	2.3
Deflator BDP, v %	3.0	3.1	2.3	2.6	2.9
TEČAJ USD (BS)	192.4	196.3	183.2	196.3	183.6
TEČAJ EURO (BS)	238.9	239.6	239.7	239.6	239.7
Razmerje EURO/USD	1.242	1.22	1.308	1.22	1.306
ZAPOSLENOST po SNA, rast v %	0.1	0.3	0.4	0.4	0.5
ST. REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI (%)	10.3	10.1	9.8	9.6	9.3
ST. BREZPOSELNOSTI ILO (%)	6.3	6.1	6.2	5.9	6.0
PRODUKTIVNOST (BDP na zaposlenega)	4.5	3.5	3.4	3.5	3.6
BRUTO PLAČA NA ZAPOSLENEGA	2.0	2.2	2.1	2.4	2.6
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	12.6	5.8	7.5	6.6	7.9
- izvoz blaga	13.2	6.0	8.1	6.8	8.2
- izvoz storitev	9.4	5.0	5.2	5.8	6.5
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	12.4	6.5	6.5	6.5	6.6
- uvoz blaga	13.2	6.5	6.7	6.4	6.7
- uvoz storitev	6.6	6.7	5.4	7.0	6.2
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	6.8	7.0	6.7	5.5	4.9
- delež v BDP v %	24.7	25.2	25.8	25.6	25.8
ZASEBNA POTROŠNJA	3.5	3.4	3.4	3.1	3.1
- delež v BDP v %	54.0	53.9	54.0	53.6	53.2
DRŽAVNA POTROŠNJA	1.7	2.9	2.5	2.9	2.5
- delež v BDP v %	19.8	19.8	19.7	19.7	19.4

Vir podatkov: SURS, BS, ocene in napovedi UMAR.

6. Ocena uspešnosti napovedi UMAR

Na podlagi primerjave napovedi različnih institucij, tudi tokrat ugotavljamo, da smo na UMAR pri napovedovanju ekonomskih kategorij uspešni. Izračunane vrednosti absolutnih mer točnosti napovedi gospodarske rasti – tako vrednosti povprečne absolutne napake (MAE) kot vrednosti korena povprečne kvadratne napake (RMSE)⁸ - so za UMAR med vsemi institucijami, ki se ukvarjamo z napovedovanjem slovenskih gospodarskih gibanj, najnižje, pri napovedi inflacije pa nekoliko boljše rezultate dosegajo le napovedi Banke Slovenije. Enako velja tudi za njihove standardizirane vrednosti (MAE/sd in RMSE/sd). V primerjavi z napovedmi Evropske komisije za stare članice EU so absolutne mere točnosti nekoliko višje, medtem ko pri relativnih merah točnosti ni bistvenih razlik (za metodološka pojasnila glej Pomladansko poročilo 2004, okvir na str. 142).

Za leto 2004 smo vse institucije realno gospodarsko rast podcenile. Napake jesenskih napovedi 2003 so bile na intervalu med 0.7 in 1.6 odstotne točke, medtem ko so bile napake pomladanskih napovedi 2004 na intervalu med 0.8 in 1.5 odstotne točke. Na UMAR smo spomladi 2004 ohranili jeseni 2003 napovedano 3.6-odstotno realno stopnjo rasti BDP in s tem dejansko stopnjo rasti podcenili za 1.0 odstotne točke oz. za 22%. V tabeli 7 je razvidno, da je pri napovedi slovenske gospodarske rasti boljše od UMAR napovedal le WIIW, ki je pri jesenski napovedi za prihodnje leto gospodarsko rast podcenil za 0.7 odstotne točke oz. 15%, pri pomladanski napovedi za tekoče leto pa za 0.8 odstotne točke oz. 17%. V primerjavi z ostalimi institucijami je bila napaka pri napovedi gospodarske rasti najmanjša. Manjše so bile napake pri napovedi nominalne gospodarske rasti, ki jo napovedujemo le na UMAR: jeseni 2003 smo jo precenili za 0.3 odstotne točke (oz. za 4%), spomladi 2004 pa podcenili za 0.5 odstotne točke (oz. za 6 %). Manjše napake pri napovedi nominalne rasti so ugodne z vidika proračunskega planiranja, pomenijo pa, da je večji del napake napovedi realne rasti posledica napake pri oceni deflatorjev.

Tabela 7: Napake v napovedani realni gospodarski rasti posameznih institucij za leto 2004

Realna gospodarska rast	Prihodnje leto jesenska napoved			Tekoče leto pomladanska napoved			Tekoče leto jesenska napoved
	Napoved	Napaka v o.t.	Napaka v %	Napoved	Napaka v o.t.	Napaka v %	Napoved
Realizacija	4.6			4.6			
UMAR ¹	3.6	1.0	22%	3.6	1.0	22%	4.0
SKEP ²	3.5	1.1	24%	3.5	1.1	24%	3.9
BS ³	3.2	1.4	30%	3.1	1.5	33%	3.8
IMF ⁴	3.0	1.6	35%	3.5	1.1	24%	3.9
EC ⁵	3.1	1.5	33%	3.2	1.4	30%	4.0
WIIW ⁶	3.9	0.7	15%	3.8	0.8	17%	3.8

Viri:

¹ UMAR, Pomladanska in Jesenska poročila, Ljubljana, različne številke.

² GZS, SKEP, Konjunktorna gibanja, Ljubljana, različne številke.

³ BS, Poročila Usmeritve denarne politike BS, Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike in Poročilo o denarni politike, Ljubljana, različne številke.

⁴ IMF, World Economic Outlook in Country Report, Washington, različne številke.

⁵ EC, Pomladanska in jesenska poročila Economic Forecasts in Economic Forecasts for the Candidate Countries Bruselj, različne številke.

⁶ WIIW, Research Reports, Dunaj, različne številke.

Vse institucije smo jeseni 2003 medletno inflacijo za leto 2004 precenile, napake so znašale med 0.1 in 1.8 odstotne točke oz. med 3% in 41%. Spomladi 2004 so vse institucije svojo napoved znižale. Iz tabele 8 je razvidno, da je znižanje znašalo med 0.3 in 1.6 odstotne točke, storjene napake so bile na intervalu med 0.1 in 0.5 odstotne točke oz. 6% in 16%. Na UMAR smo jeseni 2003 napovedali 4.5-odstotno medletno inflacijo, pri obeh naslednjih napovedih pa smo napoved popravili. Najprej smo spomladi napoved povprečne inflacije znižali za 1.2 odstotne točke na 3.3%, jeseni 2004 pa ponovno zvišali, in sicer na 3.5%. Pri zadnji napovedi smo tako na UMAR medletno inflacijo precenili za 0.3 odstotne točke oz. 9%.

⁸ Za definicije posameznih mer točnosti glej Pomladansko poročilo 2004.

Tabela 8: Napake posameznih institucij pri napovedani medletni inflaciji konec leta za leto 2004

<i>Medletna inflacija</i>	Prihodnje leto jesenska napoved			Tekoče leto pomladanska napoved			Tekoče leto jesenska napoved
	Napoved	Napaka v o.t.	Napaka v %	Napoved	Napaka v o.t.	Napaka v %	Napoved
Realizacija	3.2			3.2			3.2
UMAR	4.5	-1.3	-41%	3.3	-0.1	-3%	3.5
SKEP	n.a.			n.a.			n.a.
BS*	3.5	-0.1	-3%	3.2	0.2	6%	3.5
IMF	5.0	-1.8	-56%	3.7	-0.5	-16%	3.7
EC	n.a.			n.a.			n.a.
WIIW	n.a.			n.a.			n.a.

Opomba: * BS medletno inflacijo objavlja v obliki % spremembe zadnjega kvartal tkočega leta glede na zadnji kvartal predhodnega leta, primerljiva realizacija, uporabljena pri vseh primerjavah, znaša 3.4.

Vir: glej tabelo 7.

Enako kot pri medletni inflaciji, je tudi povprečno inflacijo za leto 2004 večina institucij jeseni 2003 precenila, spomladi 2004 pa smo vse svoje napovedi znižale. V tabeli 9 je razvidno, da so bile napake v napovedih jeseni 2003 po absolutni vrednosti na intervalu med 0.1 in 1.6 odstotne točke, medtem ko so bile napake v napovedih za tekoče leto spomladi 2004 nižje, po absolutni vrednosti na intervalu med 0.0 in 0.3 odstotne točke. Na UMAR smo jeseni 2003 napovedali 4.9-odstotno povprečno inflacijo, pri obeh naslednjih napovedih pa smo napoved popravili. Tako smo spomladi povprečno inflacijo podcenili za 0.3 odstotne točke, za kolikor smo jo jeseni 2004 popravili navzgor (glej Jesensko poročilo 2004) in tako dejansko povprečno inflacijo napovedali točno.

Tabela 9: Napake posameznih institucij pri napovedani povprečni inflaciji za leto 2004

<i>Povprečna inflacija</i>	Prihodnje leto jesenska napoved			Tekoče leto pomladanska napoved			Tekoče leto jesenska napoved
	Napoved	Napaka v o.t.	Napoved	Napoved	Napaka v o.t.	Napaka v %	Napoved
Realizacija	3.6			3.6			3.6
UMAR	4.9	-1.3	-36%	3.3	0.3	8%	3.6
SKEP	4.5	-0.9	-25%	3.7	-0.1	-3%	3.7
BS	4.0	-0.4	-11%	3.4	0.2	6%	3.6
IMF	n.a.			n.a.			n.a.
EC	5.2	-1.6	-44%	3.6	0.0	0%	3.9
WIIW	3.5	0.1	3%	n.a.			4.0

Vir: glej tabelo 7

V obdobju od leta 1997 do leta 2004 so bile napake v napovedih gospodarske rasti nizke, njihovo povprečje je tako za realno kot za nominalno stopnjo rasti blizu nič. V obravnavanem obdobju smo sicer realno stopnjo rasti pri napovedovanju za tekoče leto večkrat precenili kot podcenili (pri čemer je povprečje napak znašalo -0.04 odstotne točke), realno stopnjo rasti za prihodnje leto ter nominalno stopnjo rasti BDP za tekoče in prihodnje leto, pa smo precenili in podcenili približno enako pogosto (povprečja napak so znašala 0.01, -0.08 in 0.14 odstotne točke).

Pri napovedovanju za prihodnje leto smo v obravnavanem obdobju tako medletno kot povprečno inflacijo večkrat precenili kot podcenili. Enako velja za napovedi povprečne inflacije za tekoče leto, medtem ko smo medletno inflacijo večkrat podcenili kot precenili. Povprečje napak je višje od povprečja napak pri napovedih gospodarske rasti, in sicer znaša pri napovedih povprečne inflacije za prihodnje leto 0.34 odstotne točke, za tekoče leto pa 0.13 odstotne točke. Povprečne napake pri napovedih medletne inflacije so bile nekoliko višje, in sicer 0.69 odstotne točke za prihodnje leto in 0.15 odstotne točke za tekoče leto.

Mere točnosti napovedi gospodarske rasti UMAR so relativno nizke, še nižje – za približno polovico – so njihove standardizirane vrednosti. Povprečne absolutne napake UMAR pri napovedih realne in nominalne gospodarske rasti znašajo med 0.64 in 0.89 odstotne točke, koreni povprečnih kvadratnih napak UMAR pa so le nekoliko višji, med 0.84 in 1.06 odstotne točke, kar kaže na našo uspešnost pri napovedovanju teh spremenljivk. Relativne mere točnosti napovedi realne gospodarske rasti so sicer malenkost višje, vendar je to značilno za vse institucije, ki so v obravnavanem obdobju napovedovale realno gospodarsko rast. Nasprotno pa so relativne vrednosti mer točnosti napovedi nominalne gospodarske rasti za več kot polovico nižje.

Absolutne mere točnosti napovedi inflacije UMAR za obdobje od leta 1997 do 2004 so v primerjavi z merami točnosti napovedi gospodarske rasti nekoliko višje. Tudi v tem primeru so relativne mere točnosti napovedi UMAR za približno polovico nižje. Povprečne absolutne napake so nižje pri napovedih povprečne inflacije, in sicer znašajo 0.48 odstotne točke pri napovedih za tekoče leto oz. 0.94 odstotne točke pri napovedih za prihodnje leto. Koreni povprečnih kvadratnih napak UMAR pri povprečni inflaciji znašajo 0.61 odstotne točke za tekoče leto oziroma 1.26 odstotne točke za prihodnje leto. Povprečna absolutna napaka pri napovedih medletne inflacije za tekoče leto je znašala 1.05 odstotne točke, za prihodnje leto pa 1.63 odstotne točke. Prav tako so nekoliko višji koreni povprečnih kvadratnih napak pri napovedih medletne inflacije, in sicer 1.38 odstotne točke za tekoče leto ter 2.23 odstotne točke za prihodnje leto.

Mere točnosti napovedi inflacije za krajše obdobje, od leta 2001 dalje, so precej nižje, kar kaže na izboljšano metodologijo napovedovanja te spremenljivke. Zgolj informativno navajamo tudi mere točnosti napovedi inflacije za krajše obdobje, in sicer od leta 2001 dalje. Razloga sta dva, in sicer: prvič, zaradi spremenjene metodologije, ki jo pri napovedovanju uporabljamo, in drugič, zaradi primerljivosti z napovedmi Banke Slovenije, ki svoje napovedi objavlja šele krajše obdobje. Tako absolutne kot relativne mere točnosti napovedi inflacije so za obdobje od leta 2001 do leta 2004 precej nižje kot v celotnem obdobju in primerljive z merami točnosti napovedi gospodarske rasti. V primerjavi z Banko Slovenijo so mere točnosti napovedi inflacije UMAR nekoliko višje, kar je glede na specifični položaj Banke Slovenije pričakovano.

Tabela 10: Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za tekoče leto

	Tekoče leto - pomladanska napoved				
	ME	MAE	MAE/sd	RMSE	RMSE/sd
<u>Realna gospodarska rast</u>					
UMAR, 1997-2004 ¹	-0.04	0.64	0.71	0.84	0.93
UMAR, 2002-2004 ¹	0.03	0.63	0.55	0.74	0.64
SKEP, 1997-2004 ²	0.13	0.73	0.80	0.87	0.96
BS, 2002-2004 ³	0.30	0.77	0.66	0.96	0.83
IMF, 1998 – 2004 ⁴	0.11	0.88	0.90	0.95	0.97
ECFIN 1969(70)-2001 ⁵	-0.09	0.51	0.29	0.75	0.42
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0.69 – 0.4	0.55 – 1.66	0.28 – 0.57	0.75 – 1.99	0.37 – 0.78
ECFIN, 1997-2001 ⁵	-0.10	0.34	0.53	0.52	0.81
<u>Nominalna gospodarska rast</u>					
UMAR, 1997-2004 ¹	-0.08	0.89	0.38	1.06	0.46
<u>Povprečna inflacija</u>					
UMAR, 1997-2004 ¹	0.13	0.48	0.25	0.61	0.32
UMAR, 2001-2004 ¹	0.23	0.28	0.13	0.34	0.16
SKEP, 1997-2004 ²	0.30	0.65	0.34	0.78	0.41
ECFIN 1969(70)-2001 ⁵	-0.02	0.35	0.11	0.51	0.16
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0.26 – 0.15	0.32 – 1.04	0.11 – 0.24	0.43 – 1.40	0.16 – 0.31
ECFIN, 1997-2001 ⁵	-0.04	0.16	0.57	0.23	0.82
<u>Medletna inflacija</u>					
UMAR, 1997-2004 ¹	0.15	1.05	0.50	1.38	0.66
UMAR, 2001-2004 ¹	-0.08	0.58	0.30	0.66	0.34
BS, 2002-2004 ³	0.03	0.17	0.09	0.17	0.09
IMF, 1998 – 2004 ⁴	0.78	1.12	0.60	1.68	0.90

Opomba: Negativne vrednosti pomenijo precenitev, pozitivne vrednosti pa podcenitev.

Oznake:

- ME ... aritmetično povprečje napak (*angl.* Mean Error)
- MAE ... povprečna absolutna napaka (*angl.* Mean Absolute Error)
- SD_R ... standardni odklon realizacije (*angl.* Standard Deviation of Realizations)
- MAE/sd ... standardizirana povprečna absolutna napaka (*angl.* Standardised Mean Absolute Error)
- RMSE ... koren povprečne kvadratne napake (*angl.* Root Mean Square Error)
- RMSE/sd ... standardiziran koren povprečne kvadratne napake (*angl.* Standardised Root Mean Square Error)

Viri:

¹ UMAR, Pomladanska in Jesenska poročila, Ljubljana, različne številke.

² GZS, SKEP, Konjunktorna gibanja, Ljubljana, različne številke.

³ BS, Poročila Usmeritve denarne politike BS, Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike in Poročilo o denarni politike, Ljubljana, različne številke.

⁴ IMF, World Economic Outlook in Country Report, Washington, različne številke.

⁵ Keereman, Filip: External assumptions, the international environment and the track record of the Commission Forecasts, ECFIN Economic papers No. 189, Bruselj, 2003: podatki so v primeru napovedi za tekoče obdobje od 1969 do 2001, v primeru napovedi za prihodnje obdobje pa za obdobje od 1970 do 2001 (podatki ne vključujejo Avstrije, Finske in Švedske, za Dansko Irsko in Veliko Britanijo so podatki od leta 1973(74) dalje, za Grčijo od leta 1981(82) dalje, za Španijo in Portugalsko pa od leta 1986(87) dalje); izračuni UMAR.

Tabela 11: Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za prihodnje leto

	Prihodnje leto - jesenska napoved				
	ME	MAE	MAE/sd	RMSE	RMSE/sd
<i>Realna gospodarska rast</i>					
UMAR, 1997-2004 ¹	0.01	0.81	0.83	0.91	0.93
UMAR, 2002-2004 ¹	-0.27	0.93	0.81	1.02	0.88
SKEP, 1997-2004 ²	-0.05	0.98	1.00	1.18	1.21
BS, 2002-2004 ³	0.17	0.97	0.83	1.08	0.93
IMF, 2000 – 2004 ⁴	-0.18	1.14	1.11	1.20	1.17
ECFIN 1969(70)-2001 ⁵	-0.32	0.89	0.54	1.28	0.78
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0.76 – 0.63	0.32 – 1.04	0.50 – 0.68	1.05 – 2.82	0.63 – 0.88
ECFIN, 1997-2001 ⁵	-0.20	0.52	0.80	0.76	1.16
<i>Nominalna gospodarska rast</i>					
UMAR, 1997-2004 ¹	0.14	0.84	0.39	1.03	0.48
<i>Povprečna inflacija</i>					
UMAR, 1997-2004 ¹	0.34	0.94	0.51	1.26	0.67
UMAR, 2001-2004 ¹	0.13	0.78	0.36	0.90	0.42
SKEP, 1997-2004 ²	0.64	1.16	0.62	1.53	0.82
ECFIN 1969(70)-2001 ⁵	0.25	0.91	0.27	1.41	0.42
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-1.21 – 0.18	0.72 – 1.89	0.21 – 0.46	0.78 – 2.84	0.31 – 0.58
ECFIN, 1997-2001 ⁵	-0.18	0.26	0.89	0.32	1.10
<i>Medletna inflacija</i>					
UMAR, 1997-2004 ¹	0.69	1.63	0.83	2.23	1.13
UMAR, 2001-2004 ¹	-0.08	0.83	0.43	1.02	0.53
BS, 2002-2004 ³	0.23	0.63	0.34	0.81	0.43
IMF, 2000 – 2004 ⁴	1.70	2.26	1.03	2.65	1.21

Opomba: Oznake in viri: glej tabelo 10